

FUNDACJA NA RZECZ
NAUKI POLSKIEJ

1996

FOUNDATION
FOR POLISH
SCIENCE

RAPORT ROCZNY ■ ANNUAL REPORT

CNP

RAPORT ROCZNY 1996

(pełny tekst raportu można otrzymać w Biurze Fundacji)

SPIS TREŚCI

LIST PRZEWODNICZĄCEGO RADY FUNDACJI

LIST PREZESA ZARZĄDU FUNDACJI

WPROWADZENIE

DZIAŁALNOŚĆ PROGRAMOWA

NAGRODY I STYPENDIA

- NAGRODA FNP
- STYPENDIA KRAJOWE DLA MŁODYCH NAUKOWCÓW
- HONOROWE STYPENDIUM NAUKOWE IM. ALEKSANDRA VON HUMBOLDTA
- STYPENDIA ZAGRANICZNE DLA MŁODYCH DOKTORÓW
- WSPÓLNE NAGRODY FNP I TOWARZYSTW NAUKOWYCH

DYSCYPLINY NOMINOWANE

- PROGRAMY DIAMOL I MOLTEK

PROGRAMY WIELOLETNIE

- PROGRAM MONOGRAFIE
- PROGRAM WYDAWNICTWA
- PROGRAM INCOME
- PROGRAM ADALBERTUS
- PROGRAM SUBIN

KONFERENCJE FUNDACJI

PROGRAMY REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW ZAGRANICZNYCH

- PROGRAM SCI-TECH
- PROGRAM CRIT

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZA ROK 1996

OPINIA BIEGŁEGO REWIDENTA

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ZA 1996 r.

BILANS WG STANU NA DZIEŃ 31 XII 1996

SPRAWOZDANIE Z PRZEPIYWUŚRODKÓW PIENIEŻNYCH

LIST PRZEWODNICZĄCEGO RADY FUNDACJI

Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej to w chwili obecnej najpoważniejsze u nas pozabudżetowe źródło finansowego zasilania aktywności badawczej. Trudno spodziewać się, by w nieodległym czasie pojawiły się jakieś inne źródła o podobnej skali możliwości. Bez wątpienia wszakże muszą się one kiedyś pojawić, gdyż w przeciwnym razie nauka polska, wegetująca na skromnym państwowym garnuszk, będzie coraz beznadziejniej skazana na zwiotczość i anemię. Jak się zdaje, świadomość tego, że jej przyszła pomyślność zależy w znacznej mierze od powstawania odpowiednio mocnych i zróżnicowanych źródeł wspomagania alternatywnego, jest już wystarczająco powszechna w społeczności uczonych. Póki co jednak nie widać, by szły za nią potrzebne spełnienia; z konieczności więc FNP pozostaje na razie główną forpoczta tego, co postulowane - ma poniekąd reprezentować pożądane jutro w obrębie mało satysfakcjonującego dzisiaj. Jej najważniejsza bodaj misja sprowadza się do wypracowywania i testowania takich sposobów efektywnego wspierania twórczości naukowej, które byłyby zauważalnie odmienne od metod stosowanych (z konieczności) przy podziale mizernych środków przyznawanych nauce z budżetu państwa.

Wiadomo jakie rozterki dręczą każdorazowo tych, którym przypadło przeprowadzenie takiego podziału: czy usilniej wspierać projekty badawcze, czy działalność statutową placówek; czy przychylniej traktować badania uczelniane, czy naukę PAN-owską; czy płacić lepsze pensje pracownikom naukowym, czy raczej mieć na uwadze zakupy aparatury; czy dołożyć coś na potrzeby ruchu wydawniczego, czy może na konserwację zbiorów bibliotecznych? Wszelki wybór tego rodzaju (a przypominać on musi rozstrzygnięcie dylematu zawartego w znanym pytaniu, co należy myć: ręce czy nogi?) zakłada jednak jakąś hierarchię wartości i, gdyby był dokonany, porusza natychmiast całą maszynę doktrynalnych uzasadnień i sprzeciwów. Ale to tylko możliwość teoretyczna. W rzeczywistości bowiem nieodmiennie zwycięża - i inaczej być nie może - zasada "sprawiedliwego" traktowania wszystkich potrzeb: każdej coś się należy, a więc w rezultacie żadna nie będzie dostatecznie zaspokojona. Takie wspomaganie sprzyja równomiernej nijakości całego obszaru, który obejmuje; wszędzie przydzielono po trochu, bo na więcej nie starcza, a otrzymane wsparcie zapewnia egzystencję na granicy biedy, szarawą i beperspektywiczną.

Ku odmiennej strategii postępowania zdążyła Fundacja - we wszystkich właściwie swoich programach. Może sobie ona pozwolić (i na tym polega podstawowy przywilej instytucji nie zajmujących się dystrybucją pieniędzy budżetowych) na nie skrywaną "niesprawiedliwość" w udzielaniu pomocy uczonym, środowiskom badawczym i warsztatom pracy naukowej. Nie zakłada równoprawności zgłaszanych potrzeb; przeciwnie - dość bezwzględnie je hierarchizuje i skupia uwagę jedynie na wybranych. Ale te wybrane stara się w każdym wypadku zadowalająco zaspokoić! Stosowane przez nią kryteria ocen i procedury selekcji są wystawione na pełne światło dnia, tak więc każdy, kto zabiega o pomoc Fundacji, wie, że tym samym staje do poważnego współzawodnictwa, w którym niepowodzenie jest wysoce prawdopodobne. Wychodzimy z założenia, wciąż jeszcze napotykanego na opór ideologów egalitaryzmu, że świat nauki ze swej natury opiera się na nierównościach dokonań, że fatalne skutki pociągają za sobą daremne próby ich niwelowania i że dobru nauki służy ten, kto dysponując odpowiednimi środkami owe nierówności umacnia i uwyrażnia. A umacnia je wtedy, gdy metodycznie wspomaga to, co najlepsze, nie popadając w rozczulenie nad gorszym. Działać na rzecz rozrostu enklaw pierwszorzędności, wszędzie gdzie występują one w nauce polskiej - tak rozumiałbym głębszy sens nazwy naszej Fundacji.

Janusz Sławiński

LIST PREZESA ZARZĄDU FUNDACJI

Rok 1996 był już szóstym rokiem działalności naszej Fundacji. Z jego końcem łączna wartość subwencji przyznanych przez nas środowisku naukowemu przekroczyła nominalnie wielkość funduszu założycielskiego, a posiadane aktywa osiągnęły poziom dwu- i półkrotnie wyższy od początkowego. We wszystkich znaczących instytucjach naukowych w Polsce można dzisiaj znaleźć aparaturę i urządzenia badawcze oznakowane plakietkami z informacją, że zostały zakupione ze środków FNP. Pojawia się coraz więcej publikacji, których autorzy podają, iż są naszymi stypendystami. Modernizowane dzięki naszym subwencjom biblioteki naukowe obsługują już wiele tysięcy czytelników. Doroczne Nagrody Fundacji zyskały powszechne uznanie, a opublikowanie książki w serii Monografie FNP stało się prestiżowym wyróżnieniem.

Fakty te wydają się potwierdzać sens istnienia FNP, choć wciąż nie dla wszystkich jest on wystarczająco zrozumiały. Dzieje się tak pewnie dlatego, że idea fundacji jako niezależnych instytucji działających w oparciu o środki pochodzące z nadania uległa, po ich likwidacji w czasach PRL, zapomnieniu, podobnie jak to się stało z wieloma innymi instytucjami i obyczajami wolnych społeczeństw. Tamten system nie mógł bowiem tolerować żadnej nie reglamentowanej i nie podporządkowanej mu ściśle działalności. Tak więc przez blisko czterdzieści lat fundacje były nieobecne w naszym życiu, chyba że ktoś został szczęśliwym stypendystą Fundacji Fulbrighta, Forda, Humboldta czy też Fundacji Kościuszkowskiej, ale instytucje te należały do zupełnie innego, tak odległego świata, że nie było potrzeby zastanawiania się nad istotą ich działania.

Idea fundacyjna ma jednak swoje głębokie korzenie w polskiej tradycji naukowej, wystarczy tu przywołać tak zasłużone dla nauki instytucje, jak np. powstałe na początku XIX w. Ossolineum, Kasa im. J. Mianowskiego, Biblioteka Raczyńskich czy Zakłady Kórnickie, które działały jako fundacje do 1952r., kiedy to państwo zawłaszczyło ich majątek i pozbawiło je w ten sposób niezależności. Gdy pod koniec lat osiemdziesiątych pojawiła się ponownie możliwość zakładania fundacji i powstało ich wiele, to jednak w tym początkowym, burzliwym okresie transformacji nie wszystkie z nich, niestety, przysporzyły dobrego imienia idei fundacyjnej, czego skutki do dziś odczuwamy. Profesor Leopold Stecki w swojej wydanej niedawno fundamentalnej rozprawie prawniczej o fundacji pisze: *... jest ona instytucją prawną, która od niepamiętnych chyba czasów cieszy się szczególną estymą moralną, społeczną i prawną, i to w skali globalnej.* Działalność poważnych fundacji w Polsce przyczynia się dziś do ugruntowania tej opinii; instytucje te podejmują zarazem starania o to, by tworzony system prawny nie zniweczył leżącej u ich podstaw zasady niezależności.

Idea fundacji ma dość długą historię. Już w zamierzczłej przeszłości mądrzy władcy zakładali na drodze filantropijnych zapisów towarzystwa i zakony dobroczynne, tworząc w ten sposób niezależne od władzy bytu działające na rzecz dobra publicznego. Mimo to nie istnieje dotąd ogólnie przyjęta, jednoznaczna międzynarodowa definicja instytucji, jaką jest fundacja. Wynika to zarówno z różnic w systemach legislacyjnych poszczególnych krajów, jak też z różnych tradycji politycznych i fiskalnych określających rolę państwa w życiu społecznym. Inaczej bowiem kształtowały się fundacje oparte na zwyczajowym prawie anglosaskim, według którego obywatele mają całkowitą swobodę łączenia się dla publicznego dobra, a inaczej te, które powstały na gruncie tradycji prawa rzymskiego czy napoleońskiego, niezbyt przychylnego instytucjom stojącym pomiędzy państwem a obywatelem i z tego powodu skłonnego do licencjonowania działalności publicznej. Systemy totalitarne, jak wiadomo, nie dopuszczały w ogóle istnienia fundacji. Nic zatem dziwnego, że liczba, zasobność, znaczenie i aktywność fundacji jest w poszczególnych krajach bardzo różna. Co więcej, terminem "fundacja" określa się bardzo różne podmioty: zarówno potężne, zasilane corocznie z budżetu agencje rządowe realizujące samodzielnie określone państwowe cele (taką właśnie agencją jest w Stanach Zjednoczonych np. National Science Foundation), jak i prywatne ordynacje dysponujące funduszami rządu miliardów dolarów (np. The Ford Foundation) czy też wreszcie maleńkie publiczne instytucje zrzeszające ludzi dobrej woli, nie posiadające praktycznie żadnego kapitału i poprzez organizowanie loterii fantowych czy balów gromadzące środki na rzecz szlachetnego celu.

Rosnące znaczenie międzynarodowe dużych fundacji, a także postępujące procesy integracji powodują upowszechnienie się tendencji do określania nazwą fundacji tych spośród nierządowych organizacji, które zostały ustanowione przez fundatora (niezależnie od jego stanu prawnego) nadającego fundusz przeznaczony na realizację określonych w statucie celów związanych z dobrem publicznym. Fundusz ten, zarządzany przez niezależnych od fundatora powierników, musi wytwarzać zyski, które są w całości przeznaczane na darowizny i subwencje związane z celami statutowymi oraz na powiększanie masy majątkowej w celu zapewnienia trwałości fundacyjnej misji (organizacja typu non profit). Taką właśnie instytucją jest obecnie Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej.

Wracając do sensu istnienia naszej Fundacji, wyobraźmy sobie nie abstrakcyjną przeciwieństwo sytuację, że w 1990r. pod wpływem nacisku chwili nie zagospodarowane środki likwidowanego Centralnego

Funduszu Rozwoju Nauki i Techniki zostają w całości wykorzystane na zaspokojenie doraźnych potrzeb nauki czy też wprost dodane do wydatków budżetu. Tak się przecież stało z ich znacznie większą częścią, pozostałą po utworzeniu Fundacji. Jak pokazuje doświadczenie, środki te okazały się kroplą w morzu niezbyt dokładnie sprecyzowanych potrzeb jednostek badawczych, nie zreformowanych jeszcze i tkwiących w systemie organizacyjnym nauki, który dopiero rozpoczął swoją transformację. Trudno dzisiaj dostrzec strukturalne efekty tej jednorazowej akcji. Wydarzenia przybrały jednak inny kierunek dzięki umiejętności przewidywania tych polityków, których determinacja przyczyniła się do uratowania dla nauki części środków CFRNiT i przeznaczenia ich na utworzenie Fundacji. Powstała w ten sposób stabilna finansowo instytucja, która już od sześciu lat kieruje nieprzerwany strumień subwencji na rzecz starannie selekcionowanych potrzeb. Oczywiście, nietrudno zauważyć, że roczne wydatki statutowe FNP osiągają wysokość odpowiadającą zaledwie jednemu procentowi tej sumy, jaką na naukę przeznaczają budżet państwa. Tak więc udział Fundacji w finansowaniu nauki jest bardzo skromny. Czy jednak oznacza to, że ten jeden procent jest naszej nauce zbędny? Wydaje się, że dzięki przyjęciu kryterium wspierania tylko najlepszych, o którym pisze w swoim Liście Przewodniczący Rady Fundacji, dzięki selektywności celów określanych programami rocznymi oraz bezwzględnemu stosowaniu zasady trudnego pieniądza, znaczenie tego wsparcia, mierzone jego efektywnością, jest w istocie dużo wyższe niż ów procentowy wskaźnik. Mówiąc inaczej: ten jeden procent adresowany jest nie do całości obszaru nauki, ale do jego najlepszej, elitarnej, a więc niewielkiej części i dzięki temu ma dla nauki wartość wielokrotnie wyższą. Ciągłe nieporozumienia co do charakteru Fundacji powoduje fakt, że jej fundatorem był Skarb Państwa. Dlatego zapewne uważana jest przez znaczną część prasy, a nawet przez część społeczności naukowej, za instytucję skarbową, budżetową, państwową lub nawet rządową. Podkreślmy więc raz jeszcze, że środki, które Fundacja otrzymała jako fundusz założycielski, nie pochodzą z budżetu, co zaznaczono w Raporcie Najwyższej Izby Kontroli, lecz z rozwiązywanego niebudżetowego Centralnego Funduszu RNiT, posiadającego osobowość prawną. Zgodnie z art. 4 Ustawy o fundacjach, z chwilą wpisania do rejestru fundacji w dniu 6 lutego 1991r., Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej uzyskała status osoby prawnej. Nie jest ona zatem państwową osobą prawną, a przekazane jej składniki majątkowe, które stworzyły fundusz założycielski, stanowią jej pełną własność. Z punktu widzenia prawa, FNP jest więc instytucją prywatną. Status ten zapewnia jej skuteczne zabezpieczenie, co potwierdziły wydarzenia z przełomu lat 1990/1991, gdy najpierw rząd, a następnie Sejm usiłowały zmusić Fundację do przekazania większości jej środków na cele niezgodne ze statutem. Prywatny charakter Fundacji nie oznacza, że nie podlega ona społecznemu nadzorowi. Nad prawidłowością jej pracy czuwa reprezentująca środowisko naukowe Rada Fundacji, a na mocy Ustawy o fundacjach również Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych jako minister sprawujący nadzór nad Fundacją. Może on skorzystać ze swoich kontrolnych prerogatyw, gdyby okazało się, że działanie organów Fundacji jest niezgodne z prawem, statutem lub celem, dla którego została powołana. Znaczenie i rola FNP są w oczywisty sposób zależne od jej możliwości finansowych. W liście zamieszczonym w *Raporcie rocznym 1995* przedstawiłem Państwu zasady prowadzonej przez nas działalności finansowej. Aktualny stan finansów precyzyjnie przedstawia zamieszczone dalej "Sprawozdanie finansowe za rok 1996", ocenione przez niezależnego audytora, którego zadaniem było sprawdzenie jego prawidłowości i rzetelności zgodnie z zasadami prawa oraz sztuki księgowości i rachunkowości. Wydaje się jednak, że to nie zasobność kasy powinna stanowić podstawowe kryterium oceny Fundacji, gdyż najważniejszą sprawą jest skuteczność realizacji celu statutowego, a więc misji wspierania nauki. Formę i zakres naszych działań ilustrują dokładnie elementy naszego Programu Rocznego i załączone listy beneficjentów FNP, laureatów poszczególnych konkursów. Ale skuteczność Fundacji można ocenić przede wszystkim na podstawie opinii społeczności naukowej, która jest adresatem naszych działań. To ona tylko może stwierdzić, czy Fundacja jest jej potrzebna i czy swoją misję wypełnia we właściwy sposób. Dlatego też z wielką uwagą wsluchujemy się zawsze we wszystkie głosy środowisk naukowych dotyczące Fundacji i jej działania

WPROWADZENIE

Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej, zarejestrowana w 1991r., jest niezależną i samodzielną finansowo pozarządową instytucją typu non profit. Misją Fundacji, zgodnie z jej statutem, jest wspieranie uznanych przez środowisko naukowców i zespołów badawczych, pracujących w tych obszarach nauki, które posiadają znaczenie dla rozwoju cywilizacyjnego, kulturowego i gospodarczego Polski oraz jej międzynarodowego prestiżu. Fundacja wspiera też inicjatywy inwestycyjne służące nauce w Polsce oraz proces transferu osiągnięć naukowych do praktyki gospodarczej. Podstawę działania Fundacji stanowi Ustawa o fundacjach oraz własny statut.

Istnienie Fundacji związane jest z jednorazowym nadaniem jej przez Skarb Państwa funduszu założycielskiego o wysokości 95 mln zł, stanowiącego część nie zagospodarowanych środków zlikwidowanego w 1990r. Centralnego Funduszu Rozwoju Nauki i Techniki. Nadany fundusz, stanowiąc własność Fundacji, ma zapewnić jej możliwości wypełniania swojej misji i rozwój (żadnych subwencji budżetowych FNP nie otrzymuje). Obowiązkiem Zarządu jest wytwarzanie za pomocą tego funduszu dochodów, które przeznacza na realizację celów statutowych. Dochody uzyskiwane są poprzez operacje na rynku finansowym, głównie na drodze obrotu gwarantowanymi przez państwo papierami wartościowymi.

Sytuacja ta odróżnia w istotny sposób Fundację od tych wspierających naukę instytucji, które zasilane są z dotacji budżetowej. Powoduje to również inny stosunek do pieniądza: w przypadku FNP pozyskiwanie środków na działalność statutową ma bowiem charakter czysto finansowy, gdyż wynika z własnej aktywności na rynku, a nie z negocjacji z nadrzędną instancją. Osiągane w ten sposób zyski zapewniają Fundacji ciągłość w pełnieniu jej misji. Fundacja jest więc w istocie firmą finansową, tym różniącą się jednak od innych, że ze względu na charakter non profit cały wypracowany zysk przeznacza na subwencje dla społeczności naukowej.

Działając w ten sposób Fundacja do końca 1996r. przekazała na rzecz nauki kwoty wynoszące łącznie 105 mln zł, a więc przekraczające nominalnie wartość funduszu założycielskiego, przy zapewnieniu równoczesnego wzrostu posiadanych aktywów do ponad 250 mln zł.

O skali aktywności finansowej Fundacji świadczy osiągnięta w 1996r. wielkość przychodów, która przekroczyła 536 mln zł, co stanowi 24% wzrost względem poprzedniego roku. Umieściło to Fundację na 102 miejscu listy pięciuset największych polskich firm; opublikowanej przez "Gazetę Bankową" w czerwcu 1997r.

Przychylając się do zaleceń audytora badającego sprawozdanie finansowe Fundacji za 1996r., zmieniono - poczynając od tego roku - formę prezentacji rachunku wyników w taki sposób, że wydatki poniesione na działalność statutową w danym roku pomniejszają osiągnięty w tym roku zysk, podczas gdy w poprzednich latach obciążały one zyski z lat ubiegłych. Utrudnia to porównywanie wyników roku 1996 z wynikami lat poprzednich. Gdyby jednak zapisać wyniki roku 1995 i 1996 w podobny sposób, okazałoby się, że pomimo zmniejszenia rentowności narzędzi finansowych oraz wzrostu wydatków na działalność statutową o 40%, zysk netto Fundacji był mniejszy jedynie o 5% w stosunku do roku ubiegłego. Należy przy tym zaznaczyć, że finansowy majątek trwały Fundacji, który w 1996r. przyrósł o blisko 30%, został uwzględniony w bilansie po cenach zakupu, w istotny sposób niższych od wartości rynkowej.

Czy wyniki finansowe roku 1996 są zadowalające, trudno osądzić, gdyż należałoby znaleźć dla nich właściwy poziom odniesienia. Pamiętając jednak, że celem jest uzyskiwanie środków na działalność statutową, do niewątpliwych sukcesów trzeba zaliczyć fakt, że wzrost wydatków na tę działalność znacznie przekroczył poziom inflacji rocznej.

Pomimo że wartość nominalna funduszy własnych Fundacji wykazuje ciągły wzrost, to jednak ich realna wartość obniżyła się poniżej poziomu wyjściowego. Wielkość majątku w chwili przekazania go Fundacji wiosną 1991r., wyrażona w dolarach amerykańskich, stanowiła równowartość 100 mln USD, a biorąc pod uwagę dewaluację złotówki względem walut i bardzo wysokie wydatki na działalność statutową, które były początkowo realizowane z inflacyjnej części zysku, wartość ta zmalała w ciągu dwóch pierwszych lat istnienia Fundacji do 73 mln USD. Wyhamowanie tego spadku, co stanowiło jeden z głównych celów polityki finansowej Fundacji w latach 1993-1994, nastąpiło w 1994 roku. Od tego czasu do końca 1996r. wartość funduszy własnych podniosła się do 84 mln USD.

Utrzymanie obecnego, bardzo wysokiego poziomu wydatków statutowych, które w 1996r. osiągnęły kwotę 15 mln zł, co stanowi ok. 7% wartości funduszy własnych, oznacza dla Fundacji znaczny wysiłek, uzasadniony jednak potrzebami nauki w Polsce. (Warto wspomnieć, że w Stanach Zjednoczonych, przy kilkakrotnie niższej inflacji oraz bardziej rozwiniętych narzędziach finansowych, fundacje są w stanie wydawać na działalność statutową sumy niewiele przekraczające 3,5% wartości

funduszy własnych, do czego są zresztą zobowiązane ustawą podatkową). W takich warunkach równoczesne odtwarzanie przez FNP wartości realnej funduszy, a zarazem zwiększanie wydatków statutowych jest niemożliwe bez narażenia posiadanych środków na nadmierne ryzyko. Celem polityki finansowej Fundacji jest więc bezpieczne umacnianie podstaw jej finansowej przyszłości, przy równoczesnej ochronie poziomu wydatków statutowych przed inflacyjną deprecjacją. Spośród zdarzeń roku 1996, które miały szczególne znaczenie dla Fundacji, za najważniejsze uznać należy zmianę jej siedziby. We wrześniu biuro FNP przeprowadziło się do wyremontowanego i zmodernizowanego budynku przy ul. Grażyny 11, nabytego przez Fundację w lutym 1996r. Oficjalnego otwarcia nowej siedziby dokonał Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych, prof. Aleksander Łuczak, 31 stycznia 1997, a więc niemal w przededniu szóstej rocznicy zarejestrowania Fundacji. Zdarzenie to miało wymiar symboliczny, stanowiąc widoczną oznakę okrzepnięcia Fundacji jako firmy. W ciągu pierwszych sześciu lat swojego istnienia stała się ona znaczącą, dostrzeganą nie tylko w Polsce instytucją w sferze nauki, której działania spotykają się z rosnącym zrozumieniem i aprobatą społeczności naukowej. Uzyskała również status godnego zaufania biznesowego partnera dla najważniejszych krajowych i międzynarodowych instytucji, co jest niezwykle ważne, gdyż znaczenie i rola Fundacji realizującej misję wspierania nauki polskiej są w oczywisty sposób zależne od jej możliwości finansowych.

DZIAŁALNOŚĆ PROGRAMOWA

Na realizowane co roku programy Fundacji składają się *programy roczne*, obejmujące wybrane na dany rok tzw. dyscypliny nominowane, kilka *programów stałych* (Nagrody Fundacji, stypendia naukowe - krajowe i zagraniczne, program INCOME, program SUBIN) oraz *programy wieloletnie* (WYDAWNICTWA, LIBRARIUS, ADALBERTUS).

Rada Fundacji przeznaczyła na działalność statutową objętą programem 1996r. kwotę 17 380 tys. zł. Do dnia 31 grudnia 1996r. zrealizowano umowy zawarte w ramach tego programu na kwotę 9 260 657,15 zł. Pozostała do wydatkowania kwota ok. 8,1 mln zł dotyczy tych decyzji podjętych w 1996r., których realizacja, ze względu na wynikające z zawartych umów terminy (głównie program LIBRARIUS) nastąpi w 1997r. lub później. Natomiast realizacja umów zawartych w ramach programów lat poprzednich kosztowała 5 713 710,68 zł. Na działalność statutową w 1996r. wydatkowano więc łącznie 14 974 367,83 zł.

Ponadto Fundacja kontynuowała program SCI-TECH, finansowany z funduszy Phare, a także program CRIT, finansowany przez Unię Europejską.

NAGRODY I STYPENDIA

• NAGRODA FNP

Od 1992r. Fundacja przyznaje corocznie wybitnym polskim uczonym indywidualne nagrody za znaczące osiągnięcia naukowe, które zapewniają Polsce miejsce w nauce światowej i wnoszą zauważalny wkład w życie duchowe i postęp cywilizacyjny naszego kraju. Podstawą przyznania nagrody może być osiągnięcie uzyskane bądź potwierdzone w okresie czterech lat poprzedzających datę zgłoszenia do konkursu.

Laureatami Nagrody FNP'96, której wysokość wynosiła 29 000 zł, zostali:

w dziedzinie nauk ścisłych - prof. Bohdan Paczyński, obecnie profesor Obserwatorium Astronomicznego Uniwersytetu w Princeton, USA, za odkrycie nowej metody wykrywania obiektów kosmicznych i wyznaczania ich masy przez soczewkowanie grawitacyjne;

w dziedzinie nauk przyrodniczych i medycznych - prof. Aleksander Koj z Instytutu Biologii Molekularnej Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, za prace dotyczące regulacji syntezy białek ostrej fazy;

w dziedzinie nauk humanistycznych i społecznych - prof. Jerzy Gadomski z Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, za trzytomowe dzieło Gotyckie malarstwo tablicowe Małopolski.

w dziedzinie nauk technicznych nagrody nie przyznano.

Uroczyste wręczenie Nagród FNP'96 wraz z pamiątkowymi imiennymi statuetkami autorstwa Ryszarda Kozłowskiego oraz dyplomami odbyło się - zgodnie z tradycją - w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego w Warszawie 6 grudnia 1996r. Na uroczystości obecni byli reprezentanci władz

państwowych i liczne grono przedstawicieli środowiska akademickiego. Towarzyszyło jej, jak zwykle, znaczne zainteresowanie ze strony środków przekazu.

• **STYPENDIA KRAJOWE DLA MŁODYCH NAUKOWCÓW**

W marcu 1996r. został rozstrzygnięty kolejny (czwarty) konkurs "Stypendia krajowe dla młodych naukowców".

Stypendium przyznawane jest jednorazowo wyróżniającym się pracownikom nauki lub doktorantom w polskich szkołach wyższych, placówkach naukowych PAN bądź krajowych jednostkach badawczo-rozwojowych, którzy mają nie więcej niż 30 lat, wykształcenie wyższe i są obywatelami polskimi. Podstawowym kryterium oceny nadesłanych na konkurs wniosków jest udokumentowany publikacjami dorobek naukowy kandydatów. Wysokość rocznego stypendium wynosiła w 1996 r.: 12 000 zł. Do konkursu "Stypendia krajowe FNP '96" wpłynęło 408 wniosków. Fundacja przyznała stypendium 102 osobom. W gronie laureatów 85 osób to pracownicy lub doktoranci szkół wyższych, 13 osób związanych jest zawodowo z placówkami Polskiej Akademii Nauk, a 4 osoby wywodzą się z resortowych jednostek badawczo-rozwojowych.

Uroczyste wręczenie dyplomów stypendialnych odbyło się 23 marca 1996r. w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego w Warszawie.

• **HONOROWE STYPENDIUM NAUKOWE IM. ALEKSANDRA VON HUMBOLDTA**

Na podstawie podpisanej w 1995 roku umowy pomiędzy Fundacją na Rzecz Nauki Polskiej i Aleksander von Humboldt Stiftung (RFN), ustanawiającej Honorowe Stypendia Naukowe imienia Aleksandra von Humboldta (odpowiednik Humboldt Awards) dla wybitnych naukowców niemieckich i polskich na pobyt naukowy w kraju sąsiedzkim, Honorowe Stypendium Naukowe w 1996 roku otrzymał profesor Dieter Fick z Uniwersytetu w Marburgu. Prof. D. Fick przyjedzie na 6-miesięczny pobyt naukowy do Instytutu Problemów Jądrowych w Świerku jesienią 1997r.

• **STYPENDIA ZAGRANICZNE DLA MŁODYCH DOKTORÓW**

Poczynając od 1995 roku FNP ustanowiła stypendia zagraniczne dla młodych doktorów. Umożliwiają one najlepszym młodym doktorom wyjazdy na staże naukowe (od 6 do 12 miesięcy) do wiodących ośrodków badawczych na świecie.

O stypendium mogą ubiegać się naukowcy, którzy nie przekroczyli 35 roku życia, posiadają stopień doktora i są zatrudnieni w szkole wyższej, placówce naukowej PAN lub jednostce badawczo-rozwojowej. Kandydaci do stypendium oceniani są na podstawie dotychczasowego dorobku i przedstawianego planu pracy, jaki zamierzają realizować w zagranicznym ośrodku naukowym.

Stypendia na roczne staże naukowe (wszystkie w USA) otrzymali:

dr Borysław Czyżak z Instytutu Fizyki Molekularnej PAN - do Stanford University w Kalifornii;

dr Paweł Koteja z Instytutu Biologii Uniwersytetu Jagiellońskiego - do University of Wisconsin w Madison;

dr Jolanta Kwiatkowska z Zakładu Genetyki Człowieka PAN w Poznaniu - do Harvard Medical School w Bostonie;

dr Jacek Zaleski z Instytutu Chemii Uniwersytetu Opolskiego - do State University of New York w Buffalo;

dr Ryszard Zarzeczny z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie - do State University of New York w Syracuse.

POLSKIE STYPENDIUM BADAWCZE DLA DOKTORÓW W SZKOLE STUDIÓW SLAWISTYCZNYCH I WSCHODNIO-EUROPEJSKICH UNIWERSYTETU LONDYŃSKIEGO

Stypendium to jest wspólną inicjatywą School of Slavonic and East European Studies Uniwersytetu Londyńskiego i Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej. W finansowaniu go uczestniczą również:

Ministerstwo Spraw Zagranicznych Wielkiej Brytanii oraz Fundacja M. Grabowskiego. Udział FNP stanowi 35 procent rocznego budżetu tego projektu. Stypendium przyznawane jest od 1995r. na dwunastomiesięczny pobyt na Uniwersytecie Londyńskim z przeznaczeniem na pracę naukową w dziedzinie wybranej wspólnie przez sponsorów na dany rok z zakresu szeroko pojętych nauk społecznych i humanistycznych.

W 1996r. wybrano tematykę dotyczącą migracji, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki migracji ludności z Polski i do Polski po roku 1989. Laureatką konkursu została dr Krystyna Iglicka-Okólska z Instytutu Statystyki i Demografii Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Wyjechała na stypendium we wrześniu 1996r.

STYPENDIA DLA NAUKOWCÓW Z KRAJÓW EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

Na mocy porozumienia zawartego w 1993r. przez Fundację na Rzecz Nauki Polskiej z Kasą im. Józefa Mianowskiego - w 1996r. kontynuowany był wspólny program stypendialny dla naukowców zagranicznych, głównie z krajów Europy Środkowo-Wschodniej, zainteresowanych prowadzeniem badań z zakresu nauk przyrodniczych i ścisłych w polskich ośrodkach naukowych. Stypendia przyznawane są w trybie konkursu.

Liczba laureatów akcji stypendialnej z roku na rok zwiększa się. W 1996r. stypendystów było 19, w tym: z Ukrainy - 8, z Rosji - 5, z Białorusi - 2 oraz z Bułgarii, Chin, Litwy, Łotwy - po 1 osobie. Gościło ich 8 uczelni (12 osób) i 6 placówek naukowo-badawczych PAN (7 osób).

Na realizację wspólnego programu stypendialnego Fundacja przekazała w 1996r. 80 tysięcy złotych.

• WSPÓLNE NAGRODY FNP I TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Na podstawie doświadczeń podjętej w 1995 roku inicjatywy współdziałania ze społecznymi organizacjami naukowymi, Fundacja opracowała w 1996 roku reguły dotyczące form współpracy z towarzystwami naukowymi i innymi organizacjami działającymi na rzecz nauki.

W ramach tej współpracy Fundacja kontynuowała finansowanie wspólnych nagród:

z Towarzystwem Popierania i Krzewienia Nauk Nagrody im. G. Białkowskiego za najlepszą pracę doktorską z dziedziny nauk ścisłych;

z Polskim Towarzystwem Historycznym - Nagrody im. W. Konopczyńskiego za krytykę naukową.

Ponadto Fundacja wsparła kilka najbardziej zasłużonych i aktywnych towarzystw naukowych o charakterze korporacyjnym poprzez przystąpienie do nich na zasadzie członka wspierającego. Są to: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Towarzystwo Naukowe Toruńskie i Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu.

DYSCYPLINY NOMINOWANE

• PROGRAMY DIAMOL I MOLTEK

Fundacja subwencjonuje co roku zakupy aparatury badawczej dla dwu wybranych dyscyplin naukowych, ogłaszając odpowiednie programy-konkursy adresowane do zespołów badawczych. Przy wyborze dyscyplin bierze się pod uwagę takie obszary badań o charakterze rozwojowym, które w kraju uprawia co najmniej kilka grup naukowych o renomie międzynarodowej i które przyczyniają się do rozwiązywania ważnych dla praktyki problemów podstawowych, rokując jednocześnie rychłe praktyczne zastosowania.

W ubiegłych latach dyscyplinami nominowanymi były: ochrona zdrowia dzieci (1992), biologia molekularna (program BIMOL, 1993), zaawansowane materiały (program SEZAM, 1994), neurobiologia (program BRAIN, 1994), biotechnologia (program BITECH; .1995), nauka o żywieniu (program NUTRIS, 1995).

Wybór dyscyplin nominowanych w 1996r. - diagnostyki molekularnej w medycynie (program DIAMOL) oraz fizykochemii organicznych kryształów molekularnych (program MOLTEK - podyktowany był przekonaniem o ich istotnym znaczeniu dla perspektyw nauki w Polsce.

Diagnostyka molekularna jest obecnie jedną z najszybciej rozwijających się gałęzi nauki i jednym z cenniejszych narzędzi współczesnej medycyny w walce z chorobami nowotworowymi i układu krążenia. Uwzględniając ogromną rozpiętość tematyki obejmowanej hasłem diagnostyka molekularna, Fundacja postanowiła przyznać priorytet wnioskowi dotyczącym zakupów aparatury do badań o znaczeniu aplikacyjnym nad wyznacznikami (markerami) prognostyczno-diagnostycznymi w chorobach, w których istotną rolę odgrywają uwarunkowania dziedziczne lub zaburzenia funkcji genów komórkowych.

Drugą dyscypliną nominowaną ustanowiono badania kryształów molekularnych dla zastosowań technicznych (program MOLTEK, adresując program do zespołów uprawiających chemię i fizykochemię układów molekularnych. Wzrost zainteresowania organicznymi i organo-metalicznymi materiałami molekularnymi, obserwowany na świecie zwłaszcza w ostatniej dekadzie, świadczy o tym, iż sfera ta znajduje się również w centrum uwagi współczesnej nauki. Za szczególnie ważne uznano badania dotyczące struktury molekularnej kryształów, stabilności fazowej i chemicznej oraz ich właściwości fotofizycznych i fotochemicznych.

Na konkursy dyscyplin nominowanych wpłynęło ogółem ponad 200 wniosków (DIAMOL -134, MOLTEK - 75). W oparciu o opinie i listy rankingowe opracowane przez powołanych ekspertów,

Fundacja wyłoniła laureatów obu konkursów: w programie DIAMOL - 30 oraz 17 laureatów w programie MOLTEK.

Łączna wysokość subwencji przyznanych dla programu dyscyplin nominowanych na koniec 1996 wynosiła 7, 4 mln zł, z czego wysokość subwencji dla konkursu DLAMOL stanowi ok. 3, 95 mln złotych, a dla konkursu MOLTEK 3, 43 mln złotych.

PROGRAMY WIELOLETNIE

• PROGRAM MONOGRAFIE

Program rozpoczęty został w 1994 roku, a jego celem jest wydawanie w formie serii edytorskiej monografii autorów polskich z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, nie publikowanych wcześniej, a charakteryzujących się wysokim poziomem naukowym, odkrywczością założeń i wagą wyników, oryginalnością ujęcia oraz integralnością tematyki i formy.

Do konkursu MONOGRAFIE zgłoszono w 1996 roku 29 prac. W rezultacie procedury recenzyjnej przyjęto ostatecznie do wydania w serii 9 pozycji. Do końca roku 12 prac uczestniczących w konkursie znajdowało się jeszcze w ocenie u recenzentów bądź w poprawkach u autorów.

W roku 1996 ukazało się 7 nowych monografii. Dalsze 9 pozycji przygotowywanych jest do druku. Wydawcą serii jest Wydawnictwo Fundacji Uniwersytetu Wrocławskiego "Leopoldinum".

• PROGRAM WYDAWNICTWA

Ustanowiony w 1994r. program WYDAWNICTWA ma na celu umożliwienie zachowania ciągłości w wydawaniu wieloletnich dzieł seryjnych, naukowo dokumentujących dziedzictwo historyczne i cywilizacyjne Polski. Subwencje przyznawane są wyłącznie na koszty wydania dzieła Konkurs WYDAWNICTWA ma charakter zamknięty.

W 1996r. w programie WYDAWNICTWA Fundacja finansowała 3 tytuły:

1. Polski Słownik Biograficzny
2. Katalog Zabytków Sztuki w Polsce
3. Słownik polszczyzny XVI wieku.

Na realizację programu WYDAWNICTWA w 1996r. wydatkowano 121 tys. zł.

• PROGRAM INCOME

Rok 1996 był pierwszym okresem funkcjonowania programu INCOME, ustanowionego w 1995r. jako stały element działalności Fundacji w obszarze komercjalizacji osiągnięć naukowych. Długofalowym celem programu jest inspirowanie środowisk naukowo-technicznych do wprowadzania polskiej myśli technicznej do gospodarki, a instytucji finansowych - do podejmowania ryzyka inwestowania w sektorze zaawansowanych technologii. Partnerem Fundacji w tym programie jest Polski Bank Rozwoju S.A., z którym podpisane zostało porozumienie dotyczące wspierania przedsięwzięć związanych z realizacją zaawansowanych technicznie projektów.

Oceną i przygotowaniem wniosków zajmują się tzw. centra transferu technologii, współpracujące z FNP i posiadające odpowiednie uprawnienia czyli akredytację. Pierwszymi ośrodkami transferu technologii akredytowanymi przy Fundacji były: Centrum Transferu Technologii przy Fundacji Inkubator w Łodzi oraz Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości przy Politechnice Warszawskiej. Dwa inne ośrodki: Wrocławskie Centrum Transferu Technologii przy Politechnice Wrocławskiej oraz Centrum Transferu Technologii przy Fundacji Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego zostały zakwalifikowane jako jednostki "oczekujące".

W ciągu 1996r. przeanalizowano kilkanaście projektów innowacyjnych, z czego jeden został przyjęty do realizacji. Projekt ten dotyczył produkcji kultur bakteryjnych niezbędnych do produkcji zdrowej żywności. Dla realizacji tego projektu utworzona została spółka z ograniczoną odpowiedzialnością o nazwie "BioStar Plus", w której Fundacja i Bank objęli po 24% udziałów, a resztę - 52% spółka "BioStar", utworzona przez pracowników naukowych Politechniki Łódzkiej.

PROGRAM LIBRARIUS

Fundacja kontynuowała rozpoczęty w 1995r. trzyletni program LIBRARIUS, którego celem jest poprawa bazy technicznej bibliotek naukowych w Polsce, szczególnie w szkołach wyższych. W ramach tego programu Fundacja subwencjonuje zakupy wyposażenia technicznego bibliotek oraz wspiera finansowo końcowe etapy inwestycji budowlanych lub adaptacyjnych.

Do konkursu w 1996r. złożono 34 wnioski, które rozpatrywano łącznie z 9 aplikacjami oczekującymi z 1995r. Fundacja przyjęła do finansowania 19 wniosków, przyznając na ich realizację blisko 4 mln zł. Łączna wartość wszystkich przyznanych od początku programu 38 subwencji wyniosła - do końca roku sprawozdawczego - 9030 tys. zł.

• PROGRAM ADALBERTUS

W 1996 roku kontynuowano finansowanie trzyletniego specjalnego archeologicznego programu badawczego ADALBERTUS, ustanowionego przez Fundację rok wcześniej, w związku ze zbliżającą się 1000 rocznicą Zjazdu Gnieźnieńskiego, fundamentalnego wydarzenia w dziejach państwowości polskiej, które wprowadziło Polskę na scenę europejską.

Program ADALBERTUS ma na celu rekonstrukcję warunków geograficznych i kulturowych ostatniej wyprawy św. Wojciecha, zakończonej jego męczeńską śmiercią, która odbiła się szerokim echem w Europie w końcowych latach pierwszego tysiąclecia i jako wydarzenie polityczne została w pełni wykorzystana przez Bolesława Chrobrego do umocnienia pozycji Polski w ówczesnej Europie.

W kontekście obecnych przemian na naszym kontynencie, milenium śmierci św. Wojciecha i znaczenie jego postaci jako symbolicznego patrona jedności Europy zdopingowały europejskie środowiska naukowe do badań związanych z jego działalnością.

Koordynatorem i głównym wykonawcą projektu badawczego ADALBERTUS jest prof. Przemysław Urbańczyk z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN.

Prace wykopaliskowe prowadzone są w kilku miejscach na obrzeżach bagiennej doliny rzeki Dzierzgoń (woj. elbląskie), towarzyszą im badania geologiczne południowo wschodniego skraju Żuław. Dotychczasowe wyniki badań są bardzo interesujące i wykraczają daleko poza rocznicowy horyzont roku 997. Pierwsze publikowane i wygłaszane na międzynarodowych konferencjach komunikaty o efektach programu budzą duże zainteresowanie fachowców. Jednym z nieoczekiwanych rezultatów jest prawdopodobne przesunięcie datowań odnalezionych "grobli-pomostów" na połowę I wieku naszej ery, co wraz z wielkością odsłoniętej konstrukcji i innymi przesłankami pozwala wiązać to znalezisko ze starożytnym "bursztynowym szlakiem".

W 1996 roku na realizację tego zamierzenia przekazano 235 889 zł, a podjęte zobowiązania wynoszą 183 240 zł.

• PROGRAM SUBIN

Poza wymienionymi wcześniej programami, adresowanymi do określonych dyscyplin, Fundacja podejmuje się subwencionowania w trybie interwencyjnym niektórych inicjatyw środowiska naukowego. O potrzebie i celowości istnienia takiego programu świadczy kilkuletnie już doświadczenie w jego realizacji. Jest wiele nietypowych sytuacji, zdarzających się w zespołach naukowych, natomiast wśród nielicznych sponsorów nauki w Polsce brak takich, którzy mogą szybko zareagować na wynikające z tych sytuacji potrzeby środowiska. Możliwość uzyskania wsparcia w takich przypadkach daje zespołom naukowym właśnie program SUBIN.

W 1996r. do programu SUBIN wpłynęło 112 wniosków na kwotę ponad 463 mln zł. Do finansowania przyjęto 25 wniosków, przyznając subwencje o wartości ponad 1,7 mln zł. Wśród zakwalifikowanych wniosków najliczniejszą grupę stanowią aplikacje zespołów badawczych z uczelni wyższych (13) i z jednostek PAN (6).

KONFERENCJE FUNDACJI

Widząc potrzebę i celowość animacji interdyscyplinarnej dyskusji nad ważnymi dla całego środowiska naukowego w Polsce problemami nauki i edukacji, Fundacja zorganizowała w dniach 5 - 6 grudnia 1996r. w Warszawie dwudniową konferencję pod nazwą "Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia".

Spotkanie wybitnych uczonych i menedżerów nauki poświęcone było odniesieniu do uniwersyteckich tradycji i historii z punktu widzenia dnia dzisiejszego, a także realiom, w których funkcjonują szkoły wyższe; podjęto też temat miejsca i roli tych uczelni w społeczeństwie XXI wieku.

Przebieg spotkania, jego merytoryczna waga, ton wypowiedzi i referatów - wszystko to potwierdziło słuszność idei organizowania tego rodzaju spotkań, które Fundacja ma zamiar kontynuować, publikując następnie wystąpienia uczestników w zeszytach pod wspólnym hasłem "Fundacji dyskusje o nauce".

PROGRAMY REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW ZAGRANICZNYCH

• PROGRAM SCI-TECH

Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej w 1996r. kontynuowała realizację trzyletniego programu pomocy na rzecz reformy strukturalnej sektora nauki i technologii, finansowanego z funduszy Unii Europejskiej Phare (program SCITECH), w którym Fundacja pełni rolę Jednostki Zarządzającej Programem.

Do dnia 31 stycznia, stosownie do wymogów Memorandum Finansowego, zakończono kontraktowanie usług i sprzętu, zgodnie z terminarzem przewidzianym w III Programie Pracy. Łączna wartość umów zawartych w styczniu 1996r. wyniosła 1 997 000 ECU. Oznacza to, że do końca stycznia 1996r. zakontraktowano wszystkie dostępne środki z programu SCI-TECH na łączną kwotę 6 760 000 ECU. Pozostałą część budżetu całego programu stanowią wydatki na działalność Jednostki Zarządzającej Programem.

Większość zawartych w latach 1994-96 umów była zrealizowana zgodnie z przewidzianymi harmonogramami. W trzech przypadkach czas realizacji umów przedłużono, aby zapewnić lepszą jakość otrzymanych rezultatów.

W ramach realizacji programu przyznano w drodze konkursów:

7 grantów dla jednostek badawczo-rozwojowych na działania restrukturyzacyjne na ogólną sumę 1700 000 ECU;

6 grantów dla instytutów Polskiej Akademii Nauk i uczelni wyższych na projekty współpracy w dziedzinie rozwoju dydaktyki na ogólną sumę 300 000 ECU;

123 granty dla zespołów badawczych na przygotowanie projektów badawczych do programów Unii Europejskiej na ogólną sumę 527 000 ECU, zabezpieczając kwotę 373 400 ECU na wsparcie konsorcjum Ośrodek Transferu Innowacji (OTI), funkcjonującego równolegle z siecią FEMIRC.

W kwietniu 1996r. przedstawiono Radzie Programu IV Program Pracy, który obejmuje okres od lipca 1996r. do końca stycznia 1997r., tj. do końca realizacji programu przewidzianego w Memorandum Finansowym. Czwarty Program Pracy został zaaprobowany przez Radę, a także zatwierdzony przez Komisję Europejską. W grudniu 1996r. Rada Programu zebrała się na swoim drugim posiedzeniu i zapoznała ze stanem realizacji programu oraz "Raportem oceniającym realizację programu SCI-TECH", przygotowanym na zlecenie Komisji Europejskiej przez międzynarodowe konsorcjum OMAS. Raport OMAS zalecił przedłużenie czasu realizacji programu o 6 miesięcy, ze względu na początkowe opóźnienie w jego uruchomieniu. Fundacja wystąpiła do Komisji Europejskiej o przedłużenie czasu realizacji programu do 31 lipca 1997r.

W 1996r. Fundacja wraz z Komitetem Badań Naukowych działały na rzecz ustanowienia programu Phare SCI-TECH II w ramach Wieloletniego Programu Indykacyjnego Phare na lata 1995-1999.

Latem 1996r. złożono zaktualizowaną wersję Sektorowego Programu Operacyjnego, na podstawie którego w listopadzie 1996r. Komitet Zarządzający Phare przyznał środki na pierwszą część programu SCI-TECH II w wysokości 5 mln ECU. Realizacja nowego programu powinna rozpocząć się po podpisaniu przez rząd polski odpowiedniego Memorandum Finansowego w 1997 roku.

• PROGRAM CRIT

Program CRIT (Cooperative Research in Information Technology) ma na celu rozwój badań w dziedzinie technologii informatycznych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju współpracy z gospodarką i intensyfikacji związków nauki polskiej z badaniami informatycznymi w krajach Unii Europejskiej. Wyniki pierwszego tego typu projektu, zakończonego w lutym 1995r., zyskały pozytywną ocenę.

W związku z powyższym realizujący projekt partnerzy konsorcjum: niemiecki koordynator projektu Gesellschaft für Mathematik und Datenverarbeitung wraz z partnerami FNP - Polskim Towarzystwem Informatycznym oraz firmą Swedish Institute for Computer Science, wystąpili do Komisji Europejskiej z propozycją projektu CRIT-2.

Projekt z budżetem całkowitym 1 050 000 ECU został zaaprobowany i 15 października 1996r. podpisano umowę, w której przyznano środki finansowe dla wszystkich partnerów konsorcjum w wysokości 220 000 ECU. Budżet dla Fundacji wynosi 40 000 ECU. Po zaaprobowaniu przez Komisję Europejską wyników tej fazy (ma ona obejmować przygotowanie kryteriów i procedurę selekcji projektów badawczych do realizacji i finansowania), przyznane zostaną środki na fazę drugą. Środki te będą przeznaczone na projekty badań stosowanych z zakresu informatyki zgodnie z wymaganiami programu ESPRIT funkcjonującego w Czwartym Programie Ramowym Unii Europejskiej.

Odbyła się pierwsza konferencja panelu projektu, na której zatwierdzono warunki, na jakich ogłoszony zostanie konkurs. Ze środków CRIT-2 będzie można finansować zakupy aparatury, wyjazdy za granicę w celach naukowych (konferencje, wykłady itp.), pobyty w Polsce uczonych z krajów UE, honoraria dla badaczy.

Rzesłano zaproszenia do składania wniosków o finansowanie projektów badawczych do zespołów realizujących projekty finansowe ze środków krajowych.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZA ROK 1996

OPINIA BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Zarządu przeprowadziliśmy badanie sprawozdania finansowego Fundacji na rzecz Nauki Polskiej na które składa się :

- bilans sporządzony na dzień 31.12.1996, który po stronie aktywów i pasywów wykazuje sumę **250.107.929,44** zł,
- rachunek zysków i strat za okres od dnia 1.01.1996 r. do dnia 31.12.1996 r. wykazujący zysk netto **28.547.608,44** zł,
- informacja dodatkowa,
- sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych , wykazujące zmianę stanu środków pieniężnych netto w okresie 1.01.1996 - 31.12.1996 r. na sumę **-18.145.344,87** zł,

Badanie to przeprowadziliśmy stosownie do postanowień :

- 1) rozdziału 7 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. Nr 121, poz. 591),
- 2) norm wykonywania zawodu biegłego rewidenta, wydanych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów
- 3) Ustawy z dnia 6.04.1984 r. o fundacjach (Dz.U. Nr 21 poz. 97 ze zmianami).

Naszym zdaniem, załączone sprawozdanie finansowe sporządzone zostało, we wszystkich aspektach zgodnie z określonymi w powołanej wyżej ustawie zasadami rachunkowości stosowanymi w sposób ciągły, na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych.

Jest ono zgodne co do formy i treści z obowiązującymi przepisami prawa i umowę Fundacji i przedstawia rzetelnie, i jasno wszystkie informacje istotne dla oceny rentowności oraz wyniku finansowego za okres 1.01.1996 do 31.12.1996 r. oraz sytuacji finansowej badanej jednostki na dzień 31.12.1996 roku.

Informacje zawarte w sprawozdaniu z działalności są zgodne z informacjami zawartymi w zbadanym sprawozdaniu finansowym.

Warszawa, dnia 10 marca 1997 r.

MOORE STEPHENS Sp. z o.o.
Warszawa, ul. Marszałkowska 82
Nr ewidencyjny 65

Anna Bernaziuk
Biegły Rewident
nr ident. 173/223
Biegły Rewident C-4/502

André Helin
State Authorized
Public Accountant
Prezes Spółki

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT ZA 1996 r.

Treść informacji	1.01.1995 - 31.12.1995 w złotych	1.01.1996 -31.12.1996 w złotych
A. Przychody z działalności statutowej	-	-
B. Koszt realizacji zadań statutowych	-	14.974.367,83
C. Zysk (+), strata (-) na działalności statutowej	-	-14.974.367,83
D. Koszty administracyjne	1.300.740,66	2.619.063,68
D.1. Zużycie materiałów i energii	41.962,36	75.543,04
D.2. Usługi obce	225.890,43	967.446,23
D.3. Wynagrodzenia i narzuty na wynagrodzenia	675.242,89	1.101.799,05
D.4. Amortyzacja	108.742,12	377.929,58
D.5. Pozostałe	248.902,86	96.345,78
E. Pozostałe przychody	477.160,83	199.438,31
F. Pozostałe koszty	212.377,07	209.465,59
F.1. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	1.704,59	
G. Przychody finansowe	432.069.361,82	536.778.533,20
- przychody finansowe	432.047.353,64	536.160.053,18
- dywidendy	22.008,18	618.480,02
H. Koszty finansowe	389.779.226,54	490.627.465,97
I. Zysk (strata) brutto na całokształcie działalności	41.255.882,97	28.547.608,44
J.1. Zyski nadzwyczajne	-	-
J.2. Straty nadzwyczajne	-	-
K. Zysk	41.255.882,97	28.547.608,44

BILANS WG STANU NA DZIEŃ 31 XII 1996

AKTYWA	Stan na 31.12.1995 w złotych	Stan na 31.12.1996 w złotych	PASYWA	Stan na 31.12.1995 w złotych	Stan na 31.12.1996 w złotych
A. Majątek trwały	48.002.291,64	63.945.821,05	A. Fundusze własne	209.853.584,43	238.401.192,87
			I. Fundusz zasadniczy	94.999.271,15	95.000.000,00
I. Wartości niematerialne i prawne	6.888,73	304.128,43	II. Fundusz rezerwowy	24.094.199,19	27.187.223,65
II. Rzeczowy majątek trwały	369.802,73	2.726.723,76	III. Fundusz na działalność statutową	49.417.363,89	87.640.026,70
III Finansowy majątek trwały.	47.625.600,18	60.914.968,86	IV. Fundusz przeceny środków trwałych	86.867,23	26.334,08
			V. Wynik finansowy netto za rok obrotowy	41.255.882,97	28.547.608,44
B. Majątek obrotowy	167.896.963,58	186.162.108,39	B. Rezerwy	-	-
I. Zapasy rzeczowych składników majątku obrotowego	-	-	C. Zobowiązania długoterminowe	-	-
II. Należności i roszczenia	2.293.222,47	6.775.127,23			
III. Papiery wartościowe krótkoterminowe	117.871.091,27	149.799.676,19	D. Zobowiązania krótkoterminowe	5.921.588,76	11.628.499,44
IV. Środki pieniężne	47.732.649,84	29.587.304,97	I. Zobowiązania	5.913.390,95	11.620.581,46
			II. Fundusz socjalny	8.197,81	7.917,98
C. Rozliczenia międzyokresowe	1.704,59	-			
			E. Rozliczenia międzyokresowe bierne i przychody przyszłych okresów	125.786,62	78.237,13
Razem aktywa	215.900.959,81	250.107.929,44	Razem pasywa	215.900.959,81	250.107.929,44

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

T R E Ś Ć	1996
A. PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ	-
I. Wynik finansowy netto (zysk/strata)	28.547.608,44
II. Korekty o pozycje:	-13.719.864,11
1. Amortyzacja	+377.929,58
2. Zyski/Straty z tytułu różnic kursowych	-302,61
3. Odsetki i dywidendy otrzymane i zapłacone	-8.068.130,94
4. Rezerwy na należności	+1.069.456,34
5. Inne rezerwy (na przewidywane straty + denominacja)	-
6. Podatek dochodowy od zysku brutto	-
7. Podatek dochodowy zapłacony	-
8. Wynik na sprzedaży i likwidacji składników działalności inwestycyjnej	+223.988,70
9. Zmiana stanu zapasów	-
10. Zmiana stanu należności i roszczeń	-5.551.361,10
11. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych (z wyjątkiem pożyczek i kredytów) oraz funduszy specjalnych (kredytów) oraz funduszy specjalnych	+5.706.910,68
12. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	+1.704,59
13. Zmiana stanu przychodów przyszłych okresów	-47.549,49
14. Pozostałe pozycje	-7.432.509,86
III. Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	+14.827.744,33
B. PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ	-
I. Nabycie/Sprzedaż wartości niematerialnych i prawnych	-299.995,16
II. Nabycie/Sprzedaż składników rzeczowych majątku trwałego	-2.956.083,85
III. Nabycie/Sprzedaż akcji i udziałów w jednostkach zależnych	-
IV. Nabycie/Sprzedaż akcji i udziałów w jednostkach stowarzyszonych	-
V. Nabycie/Sprzedaż innych akcji, udziałów i papierów wartościowych (w tym również przeznaczonych do obrotu)	-37.785.443,74
VI. Udzielone/Zwrócone pożyczki	-
VII. Otrzymane/Zwrócone dywidendy	+287.296,22
VIII. Otrzymane/Zwrócone odsetki	+7.781.619,81
IX. Pozostałe pozycje	-
X. Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-32.972.606,72
C. PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ	-
I. Zaciągnięcie/Spłata długoterminowych kredytów bankowych	-
II. Zaciągnięcie/Spłata długoterminowych pożyczek, emisja/wykup obligacji lub innych papierów wartościowych	-
III. Zaciągnięcie/Spłata krótkoterminowych kredytów bankowych	-
IV. Zaciągnięcie/Spłata krótkoterminowych pożyczek, emisja/wykup obligacji lub innych papierów wartościowych	-
V. Płatności dywidend i innych wypłat na rzecz właścicieli	-
VI. Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego	-
VII. Wpływy z emisji akcji i udziałów własnych oraz dopłat do kapitału	-
VIII. Zapłacone/Zwrócone odsetki	-785,09
IX. Pozostałe pozycje - finansowanie działalności statutowej	+302,61
X. Środki pieniężne netto z działalności finansowej	-482,48
D. ZMIANA STANU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NETTO	-18.145.344,87
E. ŚRODKI PIENIĘŻNE NA POCZĄTEK ROKU OBROTOWEGO	47.732.649,84
F. ŚRODKI PIENIĘŻNE NA KONIEC ROKU OBROTOWEGO	29.587.304,97